

Felleskjøpet

INNSPILL TIL JORDBRUKSFORHANDLINGENE
2021

08.03.21

1 Innhold

Sammendrag	3
1 Øke andelen av norske råvarer og mat og fôr.....	5
1.1 Matkorn – status og utviklingsmuligheter.	5
En forsknings- og innovasjonsdrevet satsing på matkorn og proteinvekster	6
1.2 Fôrkorn- og proteinvekster – status og utviklingsmuligheter.	6
Behovet for norsk fôrkorn framover	7
Mål om økt norskandel i fôret.....	7
Proteinvekster	8
1.3 Kort om arealutvikling.	8
1.4 Produksjon av rette kornkvaliteter	9
1.5 Innteks- og kostnadsutvikling i kornproduksjonen	11
Anslag kostnadsutvikling 2021	12
1.6 Inntekt fra arealtilskuddet.....	13
1.7 Endret ansvar for prisnotering av matrug.....	13
2 Anbefalinger tiltak, tilskudd og priser	14
3 Frakttilskudd som distriktsvirkemiddel.	15
Innfrakt korn.....	15
Mellomfraktordningen	16
Frakt av kraftfôr til bonde	16
4 Redusere klimagassutslipp, miljøtiltak og økt opptak av karbon.....	18
5 Beredskapslager for såkorn.	18
6 Forskning	18
7 Investeringsvirkemidler	19
8 Økologisk korn.....	19

Sammendrag

Felleskjøpet Agri SA er fra 1. januar 2021 markedsregulator for korn og har nå ansvaret for å gi innspill til jordbruksforhandlingene på kornområdet. Tidligere lå markedsregulatorrollen i et eget selskap, Norske Felleskjøp.

Per i dag er det en etterspørsel etter mer hvete til fôr og mat og noe økt behov for havre. Samtidig samler landbruket seg bak økte ambisjoner om å styrke andelen norske råvarer i fôr og mat. En strategi er å styrke agronomien i grovfôrproduksjonen for å øke proteininnholdet og fôrverdien. Da kan grovfôret bedre kombineres med kraftfôrslag med en høyere andel norsk forråvare. Dette vil bidra til at etterspørselen etter norske kornråvarer øker fremover. Også etterspørsel etter plantebasert kost basert på norske råvarer øker i forbrukermarkedet. Det er med andre ord et potensial for verdiskaping fra norsk korn og proteinvekster både til fôr og mat. Men dette forutsetter at insitamentene for en produksjon av etterspurte kvaliteter er gode.

Til tross for gode kornår og en indikasjon på bedret lønnsomhet i kornøkonomien, er det fremdeles et etterslep i vederlaget til arbeid og egenkapital i kornproduksjon sammenlignet med gjennomsnittet i jordbruket. Nedgangen i kornarealet har avtatt det siste året, men det er mye som tyder på at det er vesentlige svingninger i utviklingen av kornarealet fra år til år, og at det er en betydelig veksling mellom kornarealer og grasarealer.

Både små og store kornbruk har over tid hatt en betydelig kostnadsutvikling. Særlig har omfanget av faste kostnader økt. Felleskjøpet Agri legger til grunn at det også i årets oppgjør er et behov for å styrke kornøkonomien, og at dette skjer gjennom en økning i målpriser på 10 øre per kg og en økning i arealtilskuddene differensiert på soner. Andelen av inntekten som kommer fra tilskudd er nedadgående, og kan med fordel styrkes. Økte tilskudd vil virke ekstra stimulerende i randsonene for kornproduksjonen der dyrkingsforholdene er mindre gunstige, avlingene lavere, frakten dyrere og prisene lavere. Målprisøkningen forutsettes kompensert med prisnedskrivningstilskudd.

Hvete har de siste årene har økt mer i relative kornpriser enn bygg. Det foregår likevel en betydelig produksjon av bygg i matkornområder. Nye byggsorter er attraktive fordi de gir relativt store avlinger med lavere risiko enn matkorn og det er ventet at bygg vil fortrenge hvete og havre. Vårhvete til mat oppleves som mer risikabelt sammenlignet med høytytende bygg. Proteinvekster har en bedre forgrødeeffekt sammenlignet med bygg og havre. For å sikre en økt produksjon av ønskede kvaliteter, bør mer av fôrkornproduksjonen foregå i sone 3 og 5, mens matkornarealet i sone 1 bør økes med proteinvekster som forgrøde. Med unntak av behov for noe sterkere stimuli på havre, mener Felleskjøpet Agri at prisforholdet mellom kornslaga er riktig. FoU innsatsen knyttet til sortsutviklingen på hvete og havre bør styrkes. Felleskjøpet anbefaler avtalepartene å øke differensieringen av arealtilskuddet for å styrke randsonene og sikre en treffsikker stimulering til økt produksjon av ønskede kornkvaliteter.

Felleskjøpet Agri vil løfte fram fire satsingsområder for en utvikling av kornproduksjon:

1. Innovasjons- og vekstsatsing for norsk matkorn.

Felleskjøpet Agri ber om oppslutning fra avtalepartene til planen for en tydelig satsing på norsk matkorn og proteinvekster. Planen har oppslutning fra hele verdikjeden. Gjennom en økt koordinering og samspill i verdikjeden om FoU arbeidet, kan det utløses betydelig verdiskaping og økt produksjon og forbruk av norsk matkorn og proteinvekster. De siste årenes sprang i teknologiutviklingen innen planteforedling, presisjonsteknologi, utvikling av nye dyrkningssystem, og prosessteknologi i foredling åpner for en kraftfull målrettet satsing i hele verdikjeden. Målet er at norsk korn og proteinvekster kan ta posisjoner i det norske matmarkedet på områder som i dag utfordres kraftig av import.

2. Satsing på norsk fôr.

Landbruket samler seg bak om ambisjonen om å styrke andelen norske råvarer i fôr. Økt andel norske råvarer i fôret er en viktig del av FKA sin bærekraftstrategi. Avgjørende for suksess er styrking av agronomien i grovfôrproduksjonen for å øke proteininnholdet og fôrverdien. Da kan grovfôret bedre kombineres med kraftfôrslag med en høyere andel norsk forråvare. Dette kan bidra til at etterspørselen etter norske kornråvarer av rette kvaliteter styrkes fremover. En god samlet utnyttelse av arealer egnet for korndyrking er vesentlig for å lykkes. Det er per i dag økt etterspørsel etter fôrhvete og noe mer fôrhavre.

Økt dyrking av proteinvekster som forgrøde til hvete kan erstatte noe importert proteinråvare.

3. Klimasatsing.

Innspillene fra FKA på klimaområdet er særlig knyttet til korn, jf. rollen som markedsregulator.

Norges Bondelag/Norsk Bonde- og Småbrukarlag og regjeringen har inngått en intensjonsavtale (2019) om reduserte klimautslipp fra jordbruket (klimaavtalen). Avtalen er på jordbrukets side fulgt opp med «Landbrukets klimaplan» som en rekke selskaper og organisasjoner, inkludert FKA, har bidratt til utarbeidelsen av og sluttet seg til. Landbrukets klimaplan viser gjennom 8 satsingsområder hvordan man skal bidra til reduserte utslipp og økt opptak av karbon i jord. FKA har en viktig rolle i flere av planens 8 satsingsområder. Det følger av klimaavtalen og regjeringens nylig fremlagte Stortingsmelding om klima (*Meld. St 13 2020-2021, Klimaplan 2021-2030*) at tiltak og virkemidler på klimaområdet skal følges opp i de årlige jordbruksforhandlingene. Prosessene rundt oppfølgingen av Landbrukets klimaplan inn mot forhandlingene vil måtte videreutvikles i årene som kommer i tråd med klimatiltakenes antatt økende rolle i disse forhandlingene.

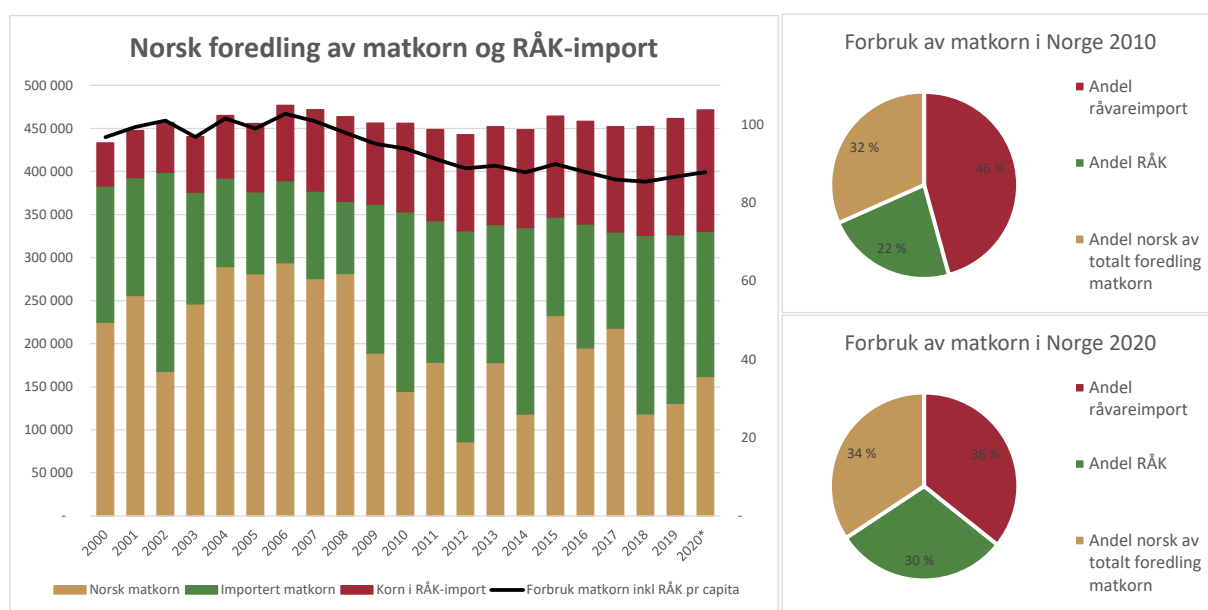
4. Frakt som virkemiddel for distriktene.

Fraktordningene i kornsektoren stimulerer til frakt av kornråvare til kraftfôr i husdyrproduserende områder, og frakt av kraftfôr til husdyrprodusentene i distriktene til konkurransedyktige priser. Over tid er fraktordningene svekket. For å sikre landbruk over hele landet, må sentrale rammevilkår som frakttilskudd være robuste og tåle endringer i industriell infrastruktur og økte kostnader over tid. Felleskjøpet Agri ber om at de ulike fraktordningene i kornsektoren gjennomgås.

1 Øke andelen av norske råvarer og mat og fôr

1.1 Matkorn – status og utviklingsmuligheter.

Matkornforbruket per capita har vært synkende i tiårsperioden fra 2007 og utgjorde 85 kilo i 2018, inklusive beregnet korninnhold i RÅK-importen. De siste årene har vist en liten økning og forbruket i 2020 er 88 kilo. Import utgjør en stadig større andel. Fra 2010 til 2020 har beregnet andel av forbruket av matkorn fra RÅK-produkter, økt fra 23 % til 30 % og tilsvarer om lag 141 000 tonn i 2020.

Figur 1. Utvikling norsk foredling av matkorn, RÅK-import og forbruk per person. Kakediagrammene viser endringer i sammensetningen av forbruket basert på norsk foredlet, importert råvare og RÅK. (Kilde: Landbruksdirektoratet, omregninger NFK.)

Forbruket av matkorn ved norske matkornmøller er forventet å ligge på om lag 332 000 tonn for andre år på rad. Forbruket av matmel har vært høyere enn opprinnelig forventet i 2020. Dette forklares av koronakrisen med økt hjemmebaking og at grensehandelen er redusert.

Andelen norsk korn i matmelet varierer med tilgang og kvalitet på norsk matkorn. For sesongen 2020/21 er norskandelen forventet å ligge på om lag 65 % eller 217 000 tonn. Dette er en økning i norskandelen sammenlignet med i fjor da denne var på 50 %. Matkornforedlingen ved norske møller har de siste ti årene ligget på om lag 330 000 tonn. En norskandel på 75 % i hvetemelet bør være mulig. Det vil si et forbruk på 200 000 tonn mathvete i tillegg til havre, rug og bygg på om lag 50 000 tonn. Tilgangen av norsk matkorn har i snitt vært på knapt 200 000 tonn de siste 10 årene.

Sterkt redusert grensehandel i 2020, en underdekning av tilgangen på norsk matkorn kombinert med økende RÅK-import over år, illustrerer at det ligger et markedspotensial ved å styrke konkurransekraften gjennom å få fram matkorn av rett kvalitet. Dette kan gjøres både gjennom å sikre en økt satsing på dyrking av matkorn med rette kvaliteter, og gjennom en økt satsing på grove kornprodukter i tråd med Helsedirektoratets kostråd.

Det har vært en økning i tilgangen av vårhvete i klasse 1 de siste årene som følge av sortsutvikling. Vi har for mye klasse 4 og 5 i sesonger der det er lagt ut mye høstkorn. Konkurransekraften for norske råvarer og ferdige produkter må ikke svekkes. Innrettingen av matkorntilskuddet og referanseprisen for fastsettelse av tollsatsen innenfor kvoter bør derfor vurderes nærmere for å sikre dette.

Nye byggsorter har vist seg konkurransedyktige med vårhvete og i områder der det tradisjonelt har blitt produsert havre. Selv om havreproduksjonen er økt og er mer i balanse, er det fremdeles underdekning og et potensiale for å sortere ut mer norsk mathavre. Grunnet verdikjedeutfordringer kan det, særlig i år med ugunstige værforhold, føre til at vi må importere grynnavre. Felleskjøpet Agri foreslår at økonomien i dyrking av havre også i årets oppgjør styrkes forsiktig i forhold til bygg.

En forsknings- og innovasjonsdrevet satsing på matkorn og proteinvekster

Det er signalisert ønske fra aktører i verdikjeden om mer norske råvarer av korn og proteinvekster. Importen er økende innenfor de ulike produktkategoriene. Felleskjøpet Agri står sammen med NMBU, NIBIO, NOFIMA, Bondelaget og de største virksomhetene i verdikjeden fra kornmottak til dagligvare, bak et samarbeid for å øke produksjonen, foredling og forbruk av norsk matkorn og åkervekster til menneskeføde. Sammen med NHO Mat og Drikke og BKLF er det utarbeidet et felles program begrunnet i følgende forhold:

- Forbruksvaner er i endring, plantebasert kost har fått økende interesse og stadig nye produkter lanseres.
- Klimaendringene skaper oppmerksomhet om hvordan mat produseres og gir nye muligheter og utfordringer i produksjonen av norsk matkorn og proteinvekster. Landbruket har som eneste sektor en klimaavtale med staten Klimakalkulator for korn og proteinvekster er utviklet og innføres i produksjonen.
- FNs bærekraftsmål har betydning for omdømme i forretningsvirksomhet. Global befolkningsvekst og behovet for økt matproduksjon forplikter til å utnytte norske jordbruksarealer og produksjonsmuligheter.
- Sortsutvikling og teknologiutvikling gir nye muligheter både innen produksjon og foredling for å øke bruken av norske råvarer.

Teknologi- og kunnskapsutviklingen har de siste ti årene skutt fart. Dette åpner for å styrke utviklingen av norske råvarer og produkter med norske råvarer. Ved hjelp av planteforedling, presisjonslandbruk, agronomi og prosesseteknologi kan vi øke produksjonen i tråd med etterspørsel, gjennom hva vi dyrker og måten vi foredler det vi dyrker på. Sentralt i planen er at endringer i klima ikke bare endrer dyrkingsforhold, men også behovet for dokumentasjon og merking av de ulike produktenes klimaeffekter og bærekraft.

Planen beskriver en programmessig forsknings- og innovasjonsdrevet satsing for å øke produksjonen og omsetningen av norsk korn og proteinvekster til mat. Planen beskriver mulighetsområder, strategi og tiltak for et sterkere samspill i verdikjeden bak en felles satsing. Planen skal legge til rette for å styrke samspillet i hele verdikjeden slik at det resulterer i økt innsats og raskere kommersiell utnyttelse. Videre skal planen bidra til å utvikle målrettede virkemidler og rammebetingelser som kan styrke FoU-arbeidet i matkornsektoren, men også generelle virkemidler som kan gi økt produksjon og forbruk av norsk korn og proteinvekster til mat. Målet er å øke produksjon og forbruk av norsk matkorn og proteinvekster

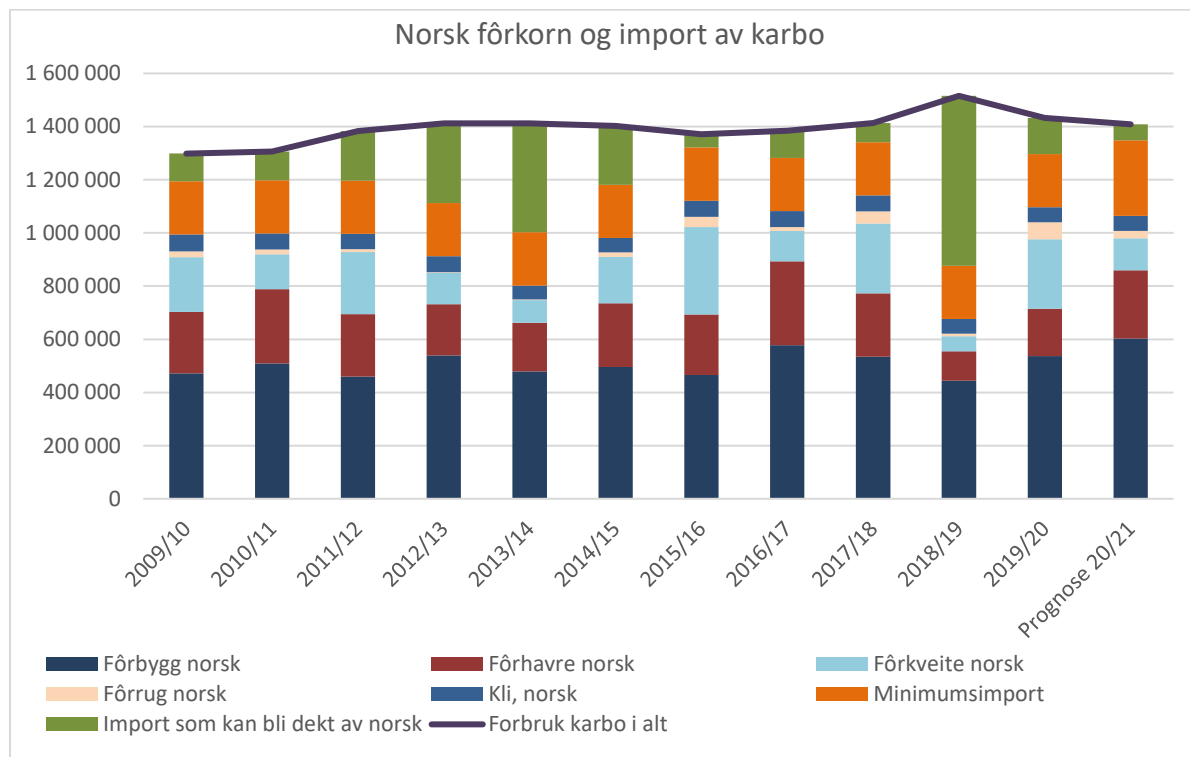
Det anbefales at det i videre utviklingsarbeid opprettes en styringsgruppe bestående av sentrale forskningsinstitusjoner og næringsaktører og at avtalepartene gir sin tilslutning til planen. Videre oppfordres det til at det gis prioritet til opprettelsen av en sekretariatsfunksjon gjennom utviklingsmidler i FFL/JA.

1.2 Fôrkorn- og proteinvekster – status og utviklingsmuligheter.

Om lag 80% av alt korn som produseres i Norge går til husdyrfôr. Markedsbalansen for fôrkorn varierer mellom sesonger. I en gjennomsnittlig sesong er det behov for mer norsk fôrkorn, mens i gode år er rommet mindre. Kraftfôrbransjen ønsker en minimumstilgang av essensielle råvarer for å

kunne lage et kraftfôr tilpasset dagens husdyrproduksjon. Dersom produksjonen av fôrkorn er høyere enn etterspørselen, benyttes overlaging av korn fra en sesong til en annen.

Prognosen fra november 2020 viser at årets avling av korn, erter og oljefrø vil bli like stor som i fjor, på 1 258 000 tonn. Råvaretilgangen til kraftfôrindustrien vil derfor være nokså lik fjorårets, men med mindre tilgang av fôrhvete, og større tilgang av bygg og havre.

Figur 2: Figuren viser totalforbruk av karbohydrater, fordelt på norsk fôrkorn, minimumsimport (200 000 tonn). Minimumsimport er etter ønske/krav fra industrien for å sikre ernæringsmessige og helsemessige krav hos husdyra. Det resterende (grønn søyle) er import som kan dekkes av norsk råvare. Prognose november 2020 (Kilde: Felleskjøpet Agri)

Behovet for norsk fôrkorn framover

I 2018 ble det antatt at kraftfôrforbruket i årene fremover skal noe ned, både pga. redusert produksjon melk som følge av bortfall eksportstøtte og reduksjon i forbruket av kjøtt, men også pga. vedvarende økning import. I tillegg var det en nedgang i fôrforbruket per kilo svinekjøtt og en nedgang i total svineproduksjon.

Under pandemien er etterspørsel etter norske landbruksvarer økt, noe som gjør det vanskeligere å bruke dagens etterspørsel til å prognosere om framtida. I markedsregulators prognose pr. november 2020 er det lagt til grunn en liten nedgang (0,3 %) i kraftfôrforbruket i 2020/21. I tillegg til endringer i husdyrproduksjonen, ventes god kvalitet på grovfôret i Sør-Norge å redusere forbruket av kraftfôr til drøvtyggere. Situasjonen nordafjells er mer preget av for lite grovfôr. Kraftfôr til svin er å gå noe ned (-1,4 %), kraftfôr til drøvtyggere går ned med 1 % mens for fjørfe er det ventet en økning på 2,6 %.

Mål om økt norskandel i fôret

Det er i dag et mål om å øke andelen norske råvarer i fôrseddelen fra en rekke aktører. Felleskjøpet Agri har i sin bærekraftsstrategi også en slik ambisjon. Gjennom å bedre kvaliteten på grovfôret er det ønskelig å dreie mer av kraftfôrforbruket på kraftfôrtyper med en høyere andel norsk korn. Slike

målsetninger åpner for en større etterspørsel norsk fôrkorn fremover. Imidlertid har høyere ytelse i husdyrsektoren og i melkeproduksjonen over tid økt kravene til energi og proteininnhold. Dette har fram til nå ført til en reduksjon av norsk korn i kraftfôret.

Per i dag består ca. 82 % av totalfôret av norske råvarer, og alt det norske kornet som produseres, brukes opp av industrien. Felleskjøpet har et mål om å øke norskandelen i fôret fra dagens 82 % og er involvert i en rekke satsninger, eksempelvis knyttet til mer og bedre grovfôrproduksjon, utvikling av nye råvarer og produktutvikling kraftfôr. Per i dag tilbyr Felleskjøpet kraftfôrblending med høy norskandel til alle dyreslag, men etterspørselen er foreløpig begrenset. Det er potensial for å dyrke både mer og bedre gras, korn, åkervekster og oljefrø, som vil gi økt andel norske råvarer i fôrrasjonen. I dag etterspørres det mer fôrhvete, som raskt vil kunne bidra til å øke norskandelen i kraftfôret.

Å snu dagens fôringsstrategier er krevende. Mange har foretatt investeringer og basert sin drift på dagens fôringssystem. En endring forutsetter langsiktig innsats og et godt samarbeid internt i landbruket. Det er i dag ikke tilstrekkelige insitamenter gjennom verdikjeden for å øke andelen norsk korn i kraftfôrblendingene.

Felleskjøpet vil fremheve at i en felles satsing hvor det gjøres grep fra flere aktører rundt fôring, så er det sentralt at dette skjer uten å påføre norsk bønder økte kostnader. Det må samarbeides mellom aktører om tiltak både på kort og lang sikt.

Proteinvekster

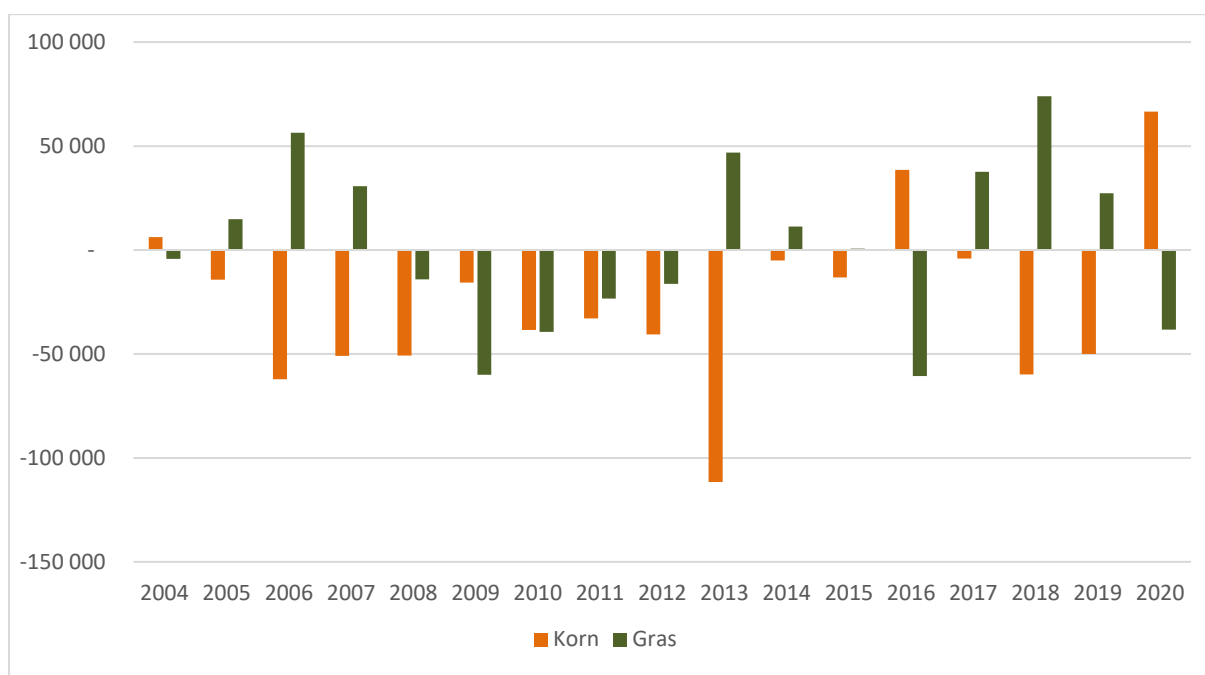
Det er ønskelig å øke produksjonen av proteinvekster til fôr, og å bygge opp tilgangen av norske råvarer der etterspørselen etter plantebasert kost øker. Proteinvekster er særlig egnet i matkornområder. Det er et mål at åkerbønner og erter inngår i et vekstskifte som forgrøde til hvete, i stedet for bygg og havre. Mer av dyrkingen av de avlingssterke byggsortene bør skje i fôrkornområder i sone 3 (se kapittel om areal og strukturutvikling). Felleskjøpet fremhever behovet for økt innsats for å prøve ut nye sorter av proteinvekster som er tilpasset norsk klima og dyrkingsforhold, og at rådgivningen på feltet styrkes.

1.3 Kort om arealutvikling.

I perioden 2004–2020 har kornarealet i Norge blitt redusert. Nedgangen er størst i årene 2006 til 2014, hvor det da gikk ut mest kornareal i sone 1 og 3, samt i sone 5A. Utviklingen i sone 1 og 3 har vært relativ lik. Deretter har nedgangen stabilisert seg mellom 2014 til 2017¹. I årene 2018 og 2019 har det igjen vært en stor nedgang i kornarealene på henholdsvis 58 000 og 56 000 dekar korn. Nedgangen i 2019 kan trolig knyttes noe til tørkeåret 2018. I 2020 har det vært en oppgang i kornarealet igjen, med over 59 000 dekar (Produksjonsstatistikk PT 012, Landbruksdirektoratet).

Selv om nedgangen i kornarealet i perioden 2014–2020 har avtatt sammenlignet med perioden 2004–2014, er det betydelige svingninger fra år til år. Totalt sett har grasarealene økt i perioden 2004–2020. Også her har veksten vært størst i perioden 2004–2014, og i denne perioden kom hele økningen i sone 1 og 3. Samtidig gikk grasarealet tilbake, spesielt i sone 5 b (Vestlandet) og sone 6 (Nordland og deler av Troms). Mye tyder på at det foregår en betydelig veksling i arealbruken mellom gras og korn og at dette drives av økonomien i salg av gras.

¹ Arealmålingene fra nytt kartverk i perioden 2005–2013 innebar en gjennomsnittlig reduksjon i arealet på ca. 3,3 prosent i de kommunene der kartverket ble tatt i bruk. Denne effekten kan skyldes både mer nøyaktige målinger og at endringer som har skjedd over tid som gjengroing, først fanges opp når nytt kartverk tas i bruk <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/statistikk/utvikling/jordbruksareal>

Figur 3. Årlig arealendring for korn (korn og oljevekster) og gras (eng til slått og beite), 2004 – 2020, i dekar (Landbruksdirektoratet, 2020)

Til tross for at kornøkonomien er styrket i de siste oppgjørene, er alternativ arealbruk for eksempel knyttet til ammekuproduksjon, ofte mer lønnsom. Dekningsbidragsanalyser basert på driftsgranskningene viser at et kornbruk må oppnå matkornpriser med et avlingsnivå på 500 - 600 kg per daa for å kunne konkurrere mot ammeku målt i dekningsbidrag per daa². Ved enkelte fôringsstrategier vil matkornet også med dette avlingsnivået utkonkurreres av ammeku. Kombinert med et ønske om å være bonde på heltid, er dette en sentral driver for at gras kan utkonkurrere korn i kornområdene. Det er Felleskjøpet Agri sin bekymring at denne utviklingen vil både svekke kornproduksjonen og grasbasert husdyrhold i distriktene.

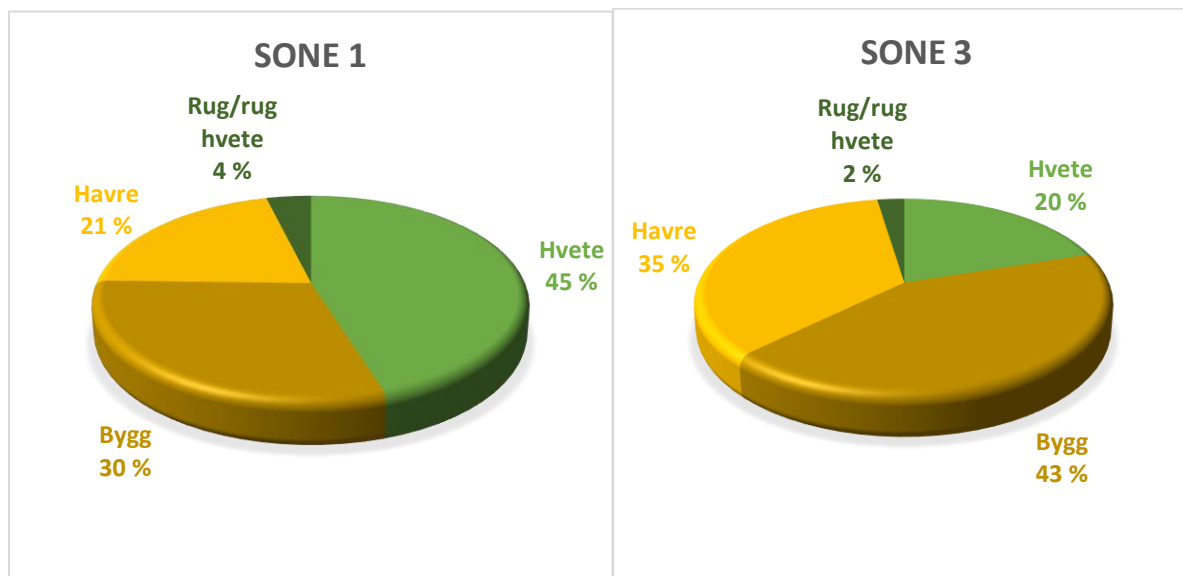
Felleskjøpet Agri vil på denne bakgrunn anbefale at avtalepartene fortsetter å styrke kornøkonomien i årets oppgjør slik at vederlag til arbeid og egenkapital for et årsverk i et gjennomsnittlig kornbruk er på gjennomsnittet med hele jordbrukets.

1.4 Produksjon av rette kornkvaliteter

Nye byggsorter er attraktive fordi de gir relativt store avlinger med lavere risiko enn ved å satse på matkorn, for eksempel oppleves vårhvete til mat som en større risiko sammenlignet med høyttytende bygg. Dette er bakenforliggende årsaker til at bygg utgjør en betydelig andel av arealet i sone 1, og at potensialet for produksjon av mathvete ikke tas ut.

Det har over lengere tid vært et nasjonalt mål å øke produksjonen av hvete, både til fôr og mat. Samtidig som det har vært et mål å opprettholde produksjonen av bygg i randområdene i sone 3. Dette sammen med en forventning om økt etterspørsel etter norsk fôrkorn, innebærer at produksjonsfordelingen mellom hvete og bygg i sone 1 og 3 bør endres. Felleskjøpet Agri mener det er ønskelig at om lag halvparten av byggarealet i sone 1 ble benyttet til vårhvete. Og at proteinvekster fremfor bygg og havre i større grad ble benyttet som forgrøde i vekstskiftet til hvete. Dette er i tråd med hva som etterspørres i markedet. Proteinvekster som erter og åkerbønner har da også en bedre forgrødeeffekt sammenlignet med bygg og havre.

² NIBIO Driftsgranskningene

Figur 4. Arealfordeling i sone 1 og sone 3, på sortene hvete, bygg, havre og rug/rughvete, gjennomsnitt for årene 2014–2017 i prosent.

Videre er det ønskelig å opprettholde et stimuli til å øke produksjonen av havre. Virkemidler for å flytte mer av produksjonen av bygg fra sone 1 til sone 3, må derfor ikke gå på bekostning av havre i tradisjonelle havreområder i sone 3.

Vår vurdering er at prisforholdene mellom kornslagene, slik de er fastsatt i jordbruksavtalen, er noenlunde riktige. Innenfor dette er lokal konkurranse med på å sette prisene i lokale markeder. Men til tross for at hvete de siste årene har økt mer i relative kornpriser enn bygg, og at prisdifferansen er betydelig, er det fremdeles større etterspørsel enn produksjon av enkelte hvetekvaliteter.

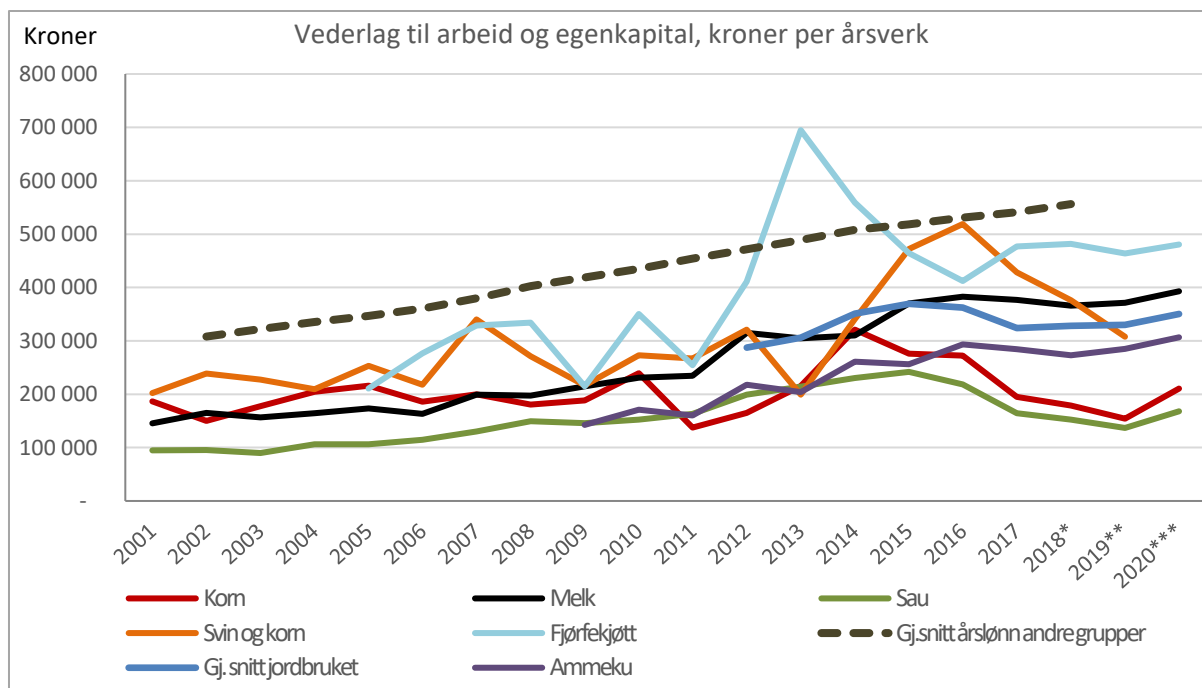
Mye tyder på at de generelle prismekanismer fastsatt gjennom målpriser i jordbruksavtalen ikke er nok til å stimulere fram ønsket balanse mellom, bygg, havre og hvete av ønskede kvaliteter. Konkurransen i kornmarkedet bidrar heller ikke nødvendigvis til optimal arts- eller arealfordeling. Dette fører til at vi ikke får tatt ut potensialet for norsk kornproduksjon. En differensiering av arealtilskuddet etter kornslag ville gitt et ytterligere stimuli for å sikre økt produksjon av rette kornslag. Imidlertid er vi bekymret for at et slikt grep kan gi en rekke uheldige sideeffekter, som for eksempel at bygg fortrenger havre i havreområder i sone 3.

Dagens verktøy knyttet til registreringer av aktivitet ned på skiftenivå, er langt bedre og enklere å benytte enn tidligere (for eksempel registrerer alle produsenter kornslag på søknaden om produksjonstilskudd). Det taler for at det er anledning til å utvikle virkemidler som er mer finmaskede innenfor kornpolitikken, slik at det stimuleres sterkere til produksjonen av ønskede kornslag.

Felleskjøpet Agri vil på denne bakgrunn oppfordre avtalepartene til å gjennomgå arealsonene eller på annen måte sikre at arealtilskuddet er bedre tilpasset agronomiske forhold, for eksempel slik at de er mer i tråd med dyrkningskartene utviklet ved tidligere nå NIBIO. På den måten vil en oppnå at en differensiering av arealtilskudd på arealsoner etter kornslag skjer treffsikkert, og at uheldige sideeffekter som beskrevet over unngås.

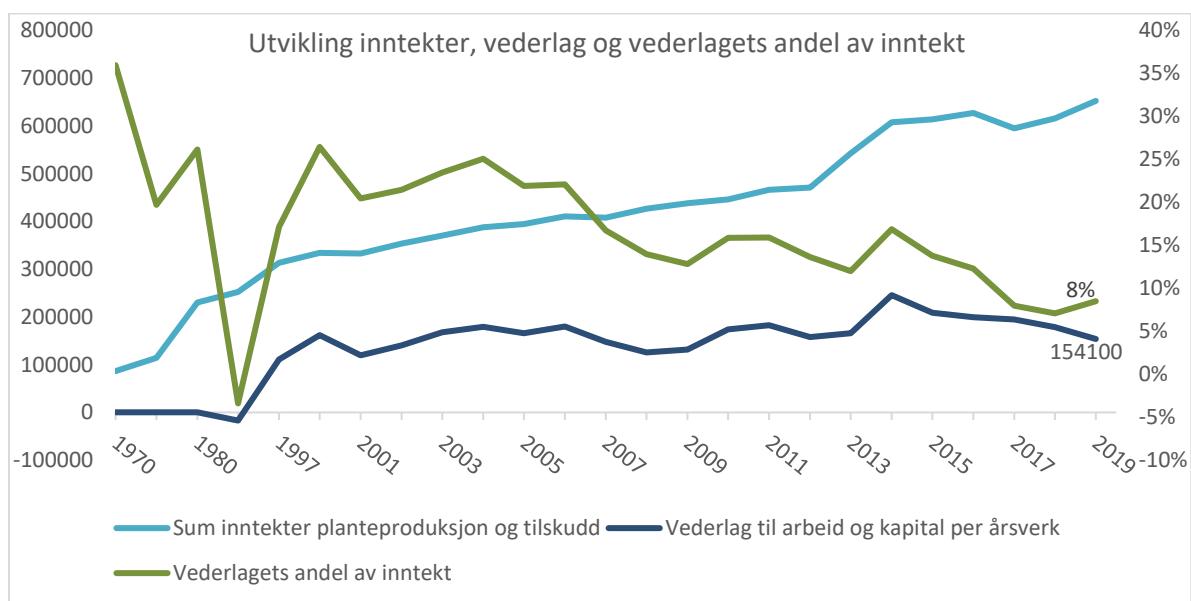
1.5 Inntekts- og kostnadsutvikling i kornproduksjonen

Dette kapitlet er basert på siste referansebruksberegninger fra 2019. Den viser at i utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital for et gjennomsnittlig kornbruk over tid har sakket akterut sammenlignet med utviklingen gjennomsnittet for jordbruket. Dersom vi legger oppgangen som ble prognosert i 2019 i vederlag til arbeid og egenkapital for 2020 til grunn, er gapet opp til gjennomsnittet i jordbruket 140 100 kr per årsverk. Dette utgjør drøyt 30 øre per kg korn eller 378,4 millioner kroner.

Figur 5 Vederlag til arbeid og egenkapital jmf beregninger 2019 (Budsjettnemda)

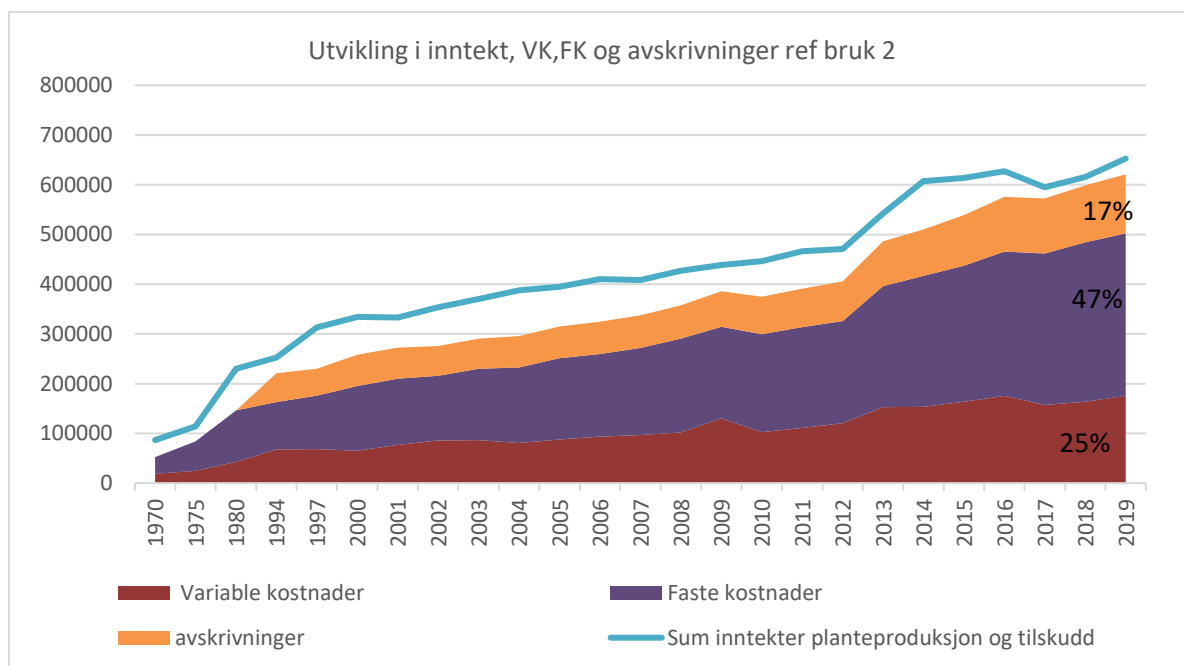
Over tid har andelen av inntektene fra kornproduksjon som går til vederlag til arbeid og egenkapital sunket. Dette illustreres av figur 6. Dette indikerer at til tross for økte inntekter over tid, har kostnadsøkningene vært større.

Figur 6. Utvikling i inntekter og vederlagets andel i inntekter (Budsjettnemda 2019)

Beregningene fra driftsgranskningene 2020 tyder på at kornøkonomien er styrket i 2019. Men dette var også et år med høyere gjennomsnittlige avlinger (475 kg korn per daa) enn normalavlinger (405 kg korn per daa). Totalkalkylen (foreløpige tall) viser at for 2020 vil lavere dieselpriiser virke inn på inntektsveksten, noe som er av stor betydning for lønnsomheten i kornproduksjonen.

Imidlertid er det en betydelig økning i faste kostnader (5%). Vi legger til grunn at økte investeringskostnader og valuta har drevet opp prisen på avskrivninger i 2020, og vil gjøre det fremover i 2021. Våre beregninger fra 2019 underbygger at kostnadssiden over tid, i et gjennomsnittlig årsverk i kornproduksjonen, har økt mer enn inntektssiden, og at faste kostnader utgjør en stadig økende andel.

Figur 7. utvikling kostnader, inntekter og avskrivninger (Budsjettnemda 2019)

Anslag kostnadsutvikling 2021

Budsjettnemndas tallgrunnlag for årets jordbruksforhandlinger er ikke klare.

Vårt foreløpige anslag for utviklingen av variable kostnader 2021 er basert en vurdering av kostnadsutviklingen for såkorn, plantevernmidler, gjødsel og diesel. Til tross for en svak krone vil moderate prisøkninger fra leverandører gi en kostnadsøkning på 3–5 % på plantevern, mens det ikke er forventet prisøkninger på såkorn. Til tross for stor usikkerhet om fremtidige oljepriser og valutakurser, legger vi til grunn en økning i dieselpriiser tilsvarende KPI (1,7 %). Gjødselprisene er forventet en nedgang på 8 % første halvår i 2021. På bakgrunn av dette anslår vi at variable kostnader vil bli øke med drøye 0,5 øre per kg korn i 2021.

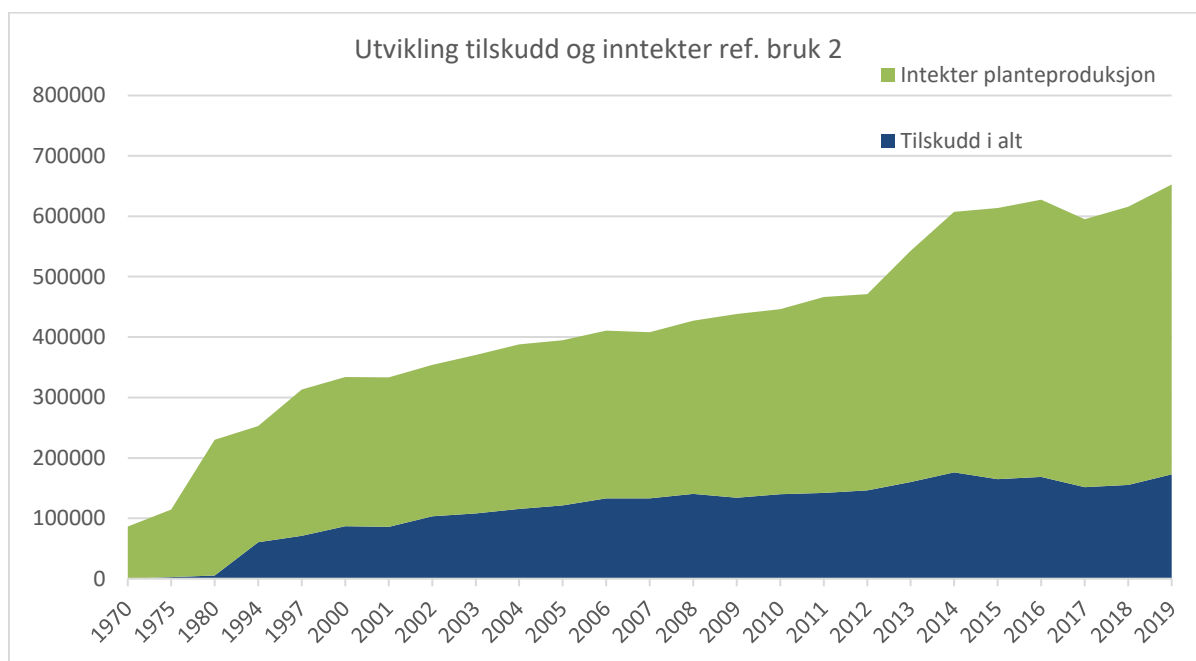
I vurderingen av faste kostnader for 2021 har vi lagt til grunn Norges Bank sin rentebane samt en økning som følger KPI, totalt 1,7 %. Dette gir en økning i faste kostnader 5 øre per kg korn for et gjennomsnittlig kornbruk.

Vi anslår med disse forutsetningene en kostnadsvekst i 2021 tilsvarende 6 øre per kg korn.

Med en pris og kostnadsvekst på 1,7 % og faste kostnader stipulert til 5%, legger vi til grunn at etterslepet i vederlaget til arbeid og egenkapital for et gjennomsnittlig kornbruk fremdeles er betydelig, og utgjør minimum 20 øre per kg korn og ligger opp mot 30 øre. Beregningene fra Budsjettnemnda for jordbruket som legges til grunn for jordbruksforhandlingene vil først foreligge på et senere tidspunkt.

1.6 Inntekt fra arealtilskuddet

Ved siden av kornpriser er nivået på arealtilskudd den andre inntektskilden for kornprodusenter. Det er ønskelig å stimulere dyktige agronomer gjennom at hovedinntekten kommer fra kornpriser. Likevel indikerer figur 8 at andelen av inntekten som kommer fra arealtilskuddet er fallende. På slutten av 2000-tallet utgjorde tilskudd over 33 % av inntektsgrunnlaget mot dagens 25–26 %. Fjorårets økning i kornpriser på 12 øre per kg korn og et arealtilskudd som er beregnet til å utgjøre om lag 5 øre per kg korn, innebærer at andelen av inntekt som kommer fra tilskudd faller ytterligere.

Figur 8. Inntekter i kornproduksjonen fra kornpriser og tilskudd (Budsjettnemda 2019)

Totalkalkylen fra 2020 indikerer at vederlaget til arbeid har økt med 59 400 kr for gjennomsnittet i jordbruket. Det beregnede etterslepet på 34 øre per kg korn i 2019 vil imidlertid ikke være tettet av målprisøkningen på 12 øre per kg for som ble gitt i fjorårets forhandlinger.

1.7 Endret ansvar for prisnotering av matrug

Felleskjøpet har plikt til å betale matrug i samsvar med målprisforpliktelsene ved leveranser til Kambo, Drammen, Holmestrand og Larvik.

Biologisk er rug ekstra utsatt for giftige sklerotier (ergots) fra soppen meldrøye. Grenseverdien for innhold av slike sklerotier er skjerpet de siste årene. Resultatet er at matmellemøllene ikke tar imot korn som ikke er rensset for sklerotier av meldrøye. Felleskjøpet Agri har installert en maskin for optisk rensing ved anlegget i Larvik og denne fungerer svært godt. De andre kornkjøperne har i stor grad sluttet å kjøpe rug til matkornpris, og Felleskjøpet har økt sin andel av innkjøpet fra 69 % i 2017/2018 til forventet 90 % i inneværende sesong. Det er grunn til å forvente at kvalitetskravene vil bli ytterligere skjerpet.

Produksjonen av rug er fordelt over store deler av kornområdet på Østlandet. I praksis går nå så å si all norskprodusert matrug innom Felleskjøpets anlegg i Larvik. Felleskjøpet tar likevel imot matrug ved flere anlegg, inklusive tre prisnoteringsanlegg, i sesong, men etter sesong bare ved Larvik og Stange. Det er mer rasjonelt å samle leveransene i sesong før frakt til Larvik enn at alle enkeltleveranser skulle gå direkte dit. Å stenge de andre prisnoteringsanleggene helt for matrug ville gitt økte kostnader.

Ved innlandsanleggene blir stedstrekkingen for matrug satt slik at det dekker fraktkostnadene til Larvik, mens trekkingen for andre kornslag blir satt lik kostnaden fram til nærmeste kystanlegg. Ved prisnoteringsanleggene er Felleskjøpet Agri avskåret fra å benytte stedstrekk; her gjelder målprisforpliktelsene. Frakten videre til Larvik dekker Felleskjøpet Agri selv og belaster dermed alle egne kornprodusenter med denne kostnaden. Den ekstra fraktkostnaden er om lag 13 øre pr. kg.

Endringene i markedet for rug påfører Felleskjøpet som markedsregulator en kostnad som ingen andre kornhandlere har. Dette strider mot forutsetningene for å ta ansvar for prisnoteringen i rollen som markedsregulator.

Felleskjøpet Agri foreslår at jordbruksavtalens tekst om noteringsanlegg i kapittel 2.1.4 endres til:

Prisgrunnlaget for målprisvarene er produsentprisnoteringer for basis kvalitet levert til Felleskjøpet Agris anlegg i Larvik, Kambo, Drammen og Holmestrand, samt Felleskjøpet Agris anlegg i Trondheim for bygg, slik disse mottaksanleggene er definert av Landbruksdirektoratet. For matrug noteres produsentprisen bare ved anlegget i Larvik.

2 Anbefalinger tiltak, tilskudd og priser

Det er for tidlig å fastslå at kornøkonomien har stabilisert seg, og avstanden i vederlag til arbeid og kapital sammenlignet med gjennomsnittet i jordbruket er betydelig. Vi anbefaler en styrking tilsvarende en økning i kornpris på 16 øre. 10 øre per kg på priser og arealtilskudd tilsvarende 6 øre per kg. Dette innebærer en økning i arealtilskuddet totalt på om lag 84 millioner kroner.

I de siste årene er det stort sett gitt flate arealtilskudd uten å forsterke differensieringen mellom sone 1 og 3. Det mener vi er uheldig av to årsaker. Den ene årsaken er at differensiering av arealsonene bidrar til en sterkere differensiering av kornslag i tråd med etterspørsel. Den andre årsaken er at tilskuddet utgjør en større andel av inntekten i randsonene. Tilskuddet bidrar dermed til å sikre lønnsomhet i kornproduksjonen i randsonene. I randsonene virker også transportkostnadene inn negativt (ref. utviklingen av tilskuddet for inntransport av korn i 2012).

På denne bakgrunn vil Felleskjøpet Agri anbefale følgende utviklingstiltak, endring av tilskudd og priser:

- Styrke FoU innsatsen på sortsutvikling av proteinvekster både til fôr og human konsumpsjon.
- En generell økning i målpriser på 10 øre per kg for korn, oljevekster, erter og åkerbønner. Prisforholdene mellom kornslagene opprettholdes, med unntak av havre som økes 2 øre mer enn bygg.
- Arealtilskuddet anbefales styrket på nivå med 84 millioner. Felleskjøpet Agri vi peke på tre modeller for dette med fordeler og ulemper.
 1. Arealtilskuddet økes flatt for alle soner tilsvarende 6 øre per kg eller 29 kr per daa.
 - Fordeler- enkelt å administrere, styrker kornøkonomien.
 - Ulemper – stimulerer i liten grad fram ønskede kvaliteter.
 2. Arealtilskuddet økes 46 kr per daa i sone 3 og 5. 20 kr per daa for øvrige soner.
 - Fordeler – stimulerer kornøkonomien i randsonene.
 - Ulemper – større stimuli fra tilskudd gir mindre stimuli fra marked.
 3. Arealtilskuddet for hvete sone 1 økes tilsvarende 10 øre per kg, tilsvarende 22 kr per daa, sone 3 og 5 økes som i forslag 2. Øvrige soner gis 15 kr per daa tilsvarende 4 øre per kg.
 - Fordeler – en mer finmasket bruk av virkemidler for å stimulere til økt produksjon av rette kvaliteter slik at verdiskapingspotensialet tas ut.
 - Ulemper – Mer administrasjon og kontroll. Tilskuddet vil også stimulere høsthvete i sone 1, en kvalitet det er nok av.

- Arealsonene gjennomgås mtp. å få en soneinndeling mer i tråd med dyrkingsforhold slik at tilskuddet stimulerer til en bedre samlet utnyttelse av produksjonspotensialet av etterspurte kornkvaliteter.
- Styrke FoU innsatsen på sortutviklingen av hvete og havre slik at kornslagene styrkes i konkurransen med høytytende bygg.
- Øke prisnedskrivning/matkorntilskuddet slik at det kompenserer fullt ut for økningen i målpriser.
- Vurdere tiltak som stimulerer proteinrike vekster som forgrøde til mathvete i sone 1 og som øker omfanget av bygg i sone 3 uten at det går på bekostning av havreproduksjonen i sone 3
- Stille seg bak planen om en innovasjons- og vekstsatsing for norsk matkorn og proteinvekster gjennom en prioritering i FFL /JA .
- Rådgiving mot bonde: Satsing på nye arter, sorter og dyrkingsteknikker vil medføre økt rådgivingsbehov og antakelig også nye rådgivingsformer for at bonden skal lykkes. Vurdering av rådgivings- og øvrig kommunikasjonsbehov må inngå i en slik satsing.
- Endre noteringspunktet for matrug til Larvik.

3 Frakttilskudd som distriktsvirkemiddel.

Fraktordningene er helt sentrale distriktspolitiske virkemidler som bidrar til at prisen på norske kornråvarer til produksjonen av kraftfôr ikke påvirkes av geografiske forskjeller, og at prisen på kraftfôret ikke påvirkes av husdyrprodusentene geografiske plassering. Imidlertid skjer frakten av kornråvarer innenfor den til enhver tid etablerte infrastruktur i industrien. Denne infrastrukturen påvirkes også av andre forhold, som volum, kapasitetsutnyttelse og kostnads- og lønnsnivå. Det er derfor vesentlig at sentrale rammevilkår som frakttilskuddene representerer er robuste nok til å tåle endringer i industriell infrastruktur.

Kostnadene knyttet til frakt av korn – og andre råvarer er økende. Kombinert med gammel infrastruktur i kornsektoren, er dette en faktor som gjør utfordringen med å oppretthold en sterk distriktsprofil stadig mer krevende. Det gjelder å sikre en rimelig innfrakt av korn fra kornprodusentene til kornmottakene, sterke nok insitamenter for å distribuere den norske kornråvaren til kornkjøpere i hele landet i konkurranse med attraktive importkvoter og å sikre en hensiktsmessig, men distribuert kraftfôrproduksjon og distribusjon som støtter opp under husdyrprodusentene i distriktene.

Innfrakt korn

Etter avviklingen av innfraktsordningen for korn i 2012 ble insitamentene for å frakte overskuddskorn fra innlandet på Østlandet til kyst svekket, ettersom kostnadene ved dette ikke blir kompensert i verdikjeden. Dagens ordning innebærer at det er rasjonelt for aktørene å kjøpe norsk korn i innlandet inntil det volumet som forbrukes på kraftfôrfabrikker i innlandet. Målpris ved kystanlegg er utgangspunktet for videresalg til underskuddsområdene. Tollsats innenfor importkvotene fastsettes med utgangspunkt i målpris og prisnedskrivningstilskudd. Innenfor dagens ordning er derfor kostnadene ved å flytte «overskuddskorn» fra innlandet til kyst henvist til å dekkes av redusert kornpris til bonde (stedskorrigering).

Dette er bakgrunnen for at Felleskjøpet Agri tidligere har fremmet forslag om å styrke AK-tilskuddet i sone 3 og 5a som et tiltak for å kompensere for denne effekten. Dette ligger også innbakt i forslaget om å differensiere Ak tilskuddet i årets innspill i favør av sone 3. Imidlertid er vi åpne på at bruk av andre virkemidler, som fraktordninger, kan ha minst like målrettet effekt for å sikre korndyrkingen i berørte områder.

Mellomfraktordningen

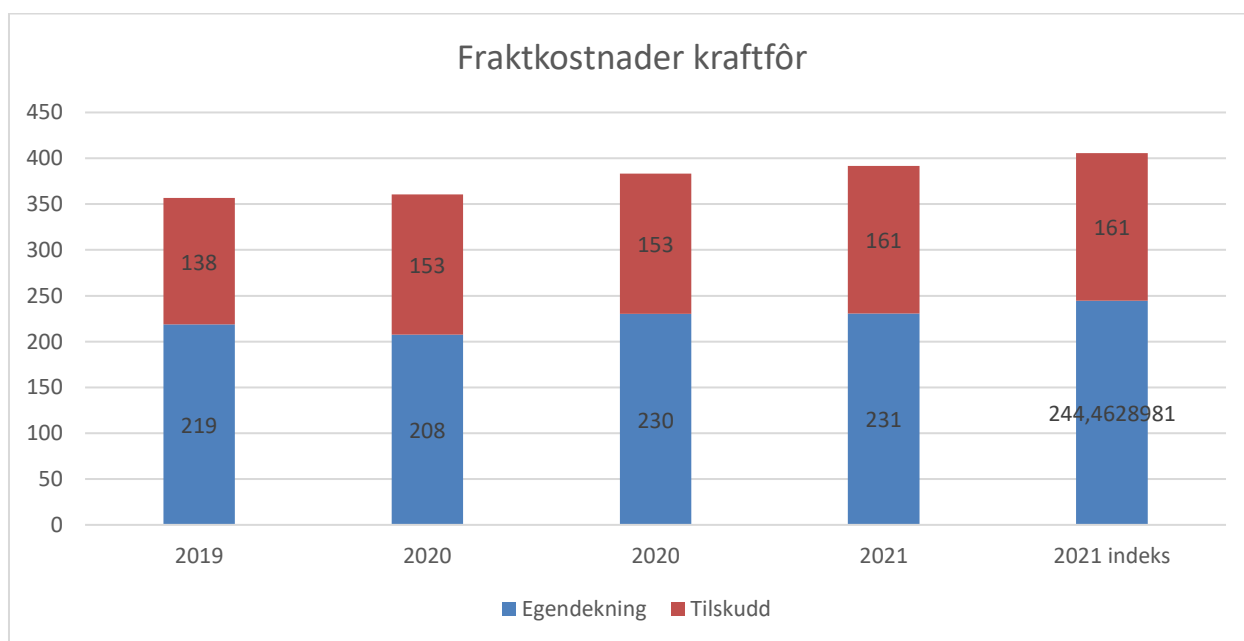
En helt sentral ordning for å sikre at norsk kornråvare benyttes, er tilskuddet til frakt av korn med båt fra Østlandet til kraftfôrfabrikker på vestlandet og nordover. Dette tilskuddet er et sentralt insitament for at norsk kornråvare skal fremstå som prismessig gunstig sammenlignet med kjøp av importkvoter. Imidlertid har tilskuddet over tid stått stille, mens transittkostnadene har økt betydelig. Som følge av koronasituasjonen er det forventet at transittkostnadene vil øke ytterligere.

Våre beregninger viser at transittkostnaden er økt fra 74 kr pr tonn til 76,70 kr pr tonn i 2020. Ordningen har lagt til grunn en transittkostnad på 52,50 kr pr tonn. Med utgangspunkt i volumet i 2017 på 515 000 tonn, er underdekningen i ordningen på 12,463 mill. kr.

Felleskjøpet Agri vil understreke tilskuddets betydning og anbefaler en økning av satsen fra 52,50 kr per tonn til 76,70 kr per tonn.

Frakt av kraftfôr til bonde

Til tross for at det i fjorårets jordbruksoppgjør ble avsatt økte midler til frakt av kraftfôr med 8 millioner, er egenfraktandelen justert fra 265,71 kr per tonn kraftfôr til 275,61 kroner per tonn kraftfôr fra januar 2021. Økningen i bom- og fergesatser er betydelig. Fra 2018 til november 2020 har fergesatsene alene økt med 40%. Det siste året har den generelle prisveksten vært på 1,7%. Kravet om økt innblanding av biodiesel, er en kostnadsøkning alene på om lag 10 millioner kroner. Felleskjøpet Agri vil derfor bemerke at økningen i tilskudd ved sist jordbruksoppgjør er på nivå med kostnads- og prisveksten og ikke representerer en vesentlig styrking av ordningen. Dette gjenspeiles i økningen i egenfraktandelen, som innebærer at bondens andel av fraktkostnadene er økt betydelig.

Figur 9_ Viser økningen i tilskudd og egenfraktandel. Imidlertid er FKA sin vurdering at kostnadene utover tilskuddet er økt mer enn økningen i egnefraktandelen..

Tilskuddet til frakt av kraftfôr er et helt sentralt rammevilkår for å opprettholde husdyrproduksjonen i distriktene. Tilskuddet gis til satser fastsatt av Landbruksdirektoratet etter husdyrproducentenes geografiske plassering, og følger langt på vei kommuneinndelingene med utgangspunkt i definerte kraftfôrproduserende basisanlegg. Om et kraftfôrproduserende anlegg er definert som basisanlegg eller ikke, er et vesentlig rammevilkår for lønnsomheten knyttet til anlegget. Økte fraktkostnader,

både av kornråvarer og kraftfôr kan bidra til at det er lønnsomt å flytte produksjonen. Dette påvirker husdyrprodusentene ved at de må kjøpe fôr fra anlegg lengere unna.

Endringen av basisanlegg ved siste gjennomgang av ordningen, har ført til en kraftig geografisk omfordeling av tilskudd fra Nord Trøndelag og Nordland til Vestlandet, uten at den faktiske frakten er endret. Ved nedleggelsen av produksjonen av kraftfôr i Florø, tok Vaksdal og Vestnes over som basissteder. Dette øker behovet for frakttilskudd. Nord for Sognefjorden øker satsene betydelig. Blant annet får Sunnfjord og Kinn som tidligere var nullsone betydelig økte satser. Felleskjøpet Agri har beregnet at totalt vil Vestlandet motta 11,4 millioner mer i tilskudd.

Opprettelsen av Namdal kornsilo og mølle som basisanlegg vil redusere tilskuddene og øke fraktkostnadene i regionen betydelig. Utslaget vil være særlig sterke nord i Trøndelag og langs Helgelandskysten. FKA har beregnet at opprettelsen vil føre til en reduksjon i tilskudd i Trøndelag på 3,6 millioner og 5,1 millioner i Nordland. Det er et økt behov for frakttilskudd på Vestlandet, men det er ikke noen praktisk endring i behovet for frakttilskudd i Trøndelag og Nordland.

Felleskjøpet Agri vil peke på at det er vanskelig å forsvare opprettelsen av Namdal kornsilo og mølle som basisanlegg på grunnlag av eksisterende kjøremønstre og etablert produksjon. Namdal kornsilo og mølle produserer kraftfôr til drøv og svin, men etter forbudet mot fiskemel på slike anlegg i 2014, kan ikke anlegget produsere fjørfe- og smågrisfôr. Anlegget kan med andre ord ikke betjene alle type produsenter i området da fjørfe- og smågrisfôr må kjøres fra Skansen og nordover. Kjøremønstre settes også ut fra krav til kjøre- og hviletider for sjåførere. Det er med andre ord flere forhold som påvirker produsentenes fraktkostnader som forskriften ikke tar høyde for.

Videre er tilgangen på lokal råvare i Namdal kornsilo om lag 8000 tonn. Økningen i produksjon siden 2013 fra 40 000 tonn kraftfôr til om lag 60 000 tonn kraftfôr, er basert på råvarer importert utenfra regionen. Produksjonsøkningen skjer ikke på basis av lokal råvare, men at det forretningsmessig vurderes som rasjonelt å legge produksjonen der innenfor de rammevilkår som er i regionen. En opprettelse av anlegget som basisanlegg er en betydelig endring i rammevilkårene rundt drifta. Dette påvirker anleggets forretningsmodell negativt og kan på sikt få negative konsekvenser for aktiveten.

I dag er det ikke noen absolutt definisjon knytta til basisanlegg. Det er uheldig dersom endringer i rammevilkår endrer premisene for drift ved et kraftfôrproduserende anlegg vesentlig. Da vil mer forretningsmessige rasjonelle løsninger kunne presses frem, og insitamentene for å opprettholde en distrikts basert kraftfôr- og husdyrproduksjon svekkes. Situasjonen rundt Namdal Kornsilo illustrerer betydningen av klarere kriterier for hva som skal være et basisanlegg.

Felleskjøpet Agri vil på denne bakgrunn anbefale at det vurderes en bredere gjennomgang av basisanleggene og kriterier for hva som skal være basisanlegg.

Felleskjøpet Agri anbefaler følgende for frakttilskuddene.

- En bred gjennomgang av fraktordningene mtp å sikre fraktordningenes betydning som et distriktpolitisk virkemiddel som støtter opp under et landbruk i hele landet. En gjennomgang skal sikre at eventuelle endringer i anleggsstruktur for kraftfôrfabrikker ikke innebærer utilsiktede omfordelinger av frakttilskudd mellom regioner. Ordningen med frakttilskudd til bonde må være målrettet og innebære likebehandling.
- Styrke tilskuddet til frakt av kraftfôr med 15 millioner.
- Styrke tilskuddet til mellomfrakt med om lag 12,5 millioner kroner.
- En gjennomgang av kriterier og grunnlag for å opprette basisanlegg.
- En nærmere vurdering av fraktordninger og målprisanlegg for rug.

4 Redusere klimagassutslipp, miljøtiltak og økt opptak av karbon

Norges Bondelag/Norsk Bonde- og Småbrukarlag og regjeringen har inngått en intensjonsavtale (2019) om reduserte klimautslipp fra jordbruket (klimaavtalen). Avtalen er på jordbrukets side fulgt opp med «Landbrukets Klimaplan» som en rekke selskaper og organisasjoner, inkludert FKA, har bidratt til utarbeidelsen av og sluttet seg til. Landbrukets klimaplan viser gjennom 8 satsingsområder hvordan man skal bidra til reduserte utslipp og økt opptak av karbon i jord. FKA har en viktig rolle i flere av satsingsområdene. Det følger av klimaavtalen og regjeringens nylig fremlagte Stortingsmelding om klima (*Meld. St 13 2020-2021, Klimaplan 2021-2030*) at tiltak og virkemidler på klimaområdet skal følges opp i de årlige jordbruksforhandlingene. Landbrukets klimaplan skal bli fulgt opp i et årlig klimamøte der alle som har sluttet seg til klimaplanen deltar.

I dette innspillet til jordbruksforhandlingene er det tiltakene innenfor kornområdet som er drøftet, jf FKA sin rolle inn mot jordbruksforhandlingene. Prosessene rundt oppfølgingen av Landbrukets klimaplan vil imidlertid videreutvikles i årene som kommer, i tråd med klimatiltakenes antatt økende rolle i forhandlingene. FKA sin bærekraftstrategi legges til grunn.

FKA vil vektlegge tiltak knyttet til jordhelse, drenering og til karbonbinding i jord for klimatiltak knyttet til korn og vil trekke fram følgende ordninger som vesentlige for kornsektoren:

- Styrke RMP forbeholdt klimatiltak innen kornsektoren.
 - Fremme økt karbonlagring i kornjord, eksempelvis gjennom å samle noen viktige tiltak og løfte dem frem i en «jordhelse- og karbonsatsing».
- Styrke dreneringstiltak i SMIL-ordningen for områder som er særlig utsatt for erosjon. Tilskuddet bør utgjøre en utløsende prosentandel av investeringsbehovet.
- Vurdere å legge om tilskudd til drenering som 40 % andel av dokumentert investeringskostnad. Sekundært øke satsen til 2500 kr per daa.
- Styrke rådgivning om drenering.
- Endring i klima vil kunne kreve andre kornsorter for å øke produksjon og avling. Dette forutsetter at det satses videre på forskning på og utvikling av klimatilpassede kornsorter for norsk forhold.

5 Beredskapslager for såkorn.

Felleskjøpet Agri har i tidligere års innspill redegjort for såvaresituasjonen og svakheter ved dagens ordning. Avtalepartene vedtok i fjorårets avtale å øke bevilgningen fra 3,7 millioner kroner til 6,3 millioner kroner og satsen fra 60 øre per kg til 90 øre per kg. Imidlertid anslår Felleskjøpet Agri kostnadene til å ligge på 1,20 kr per kg. Det pekes også på at midlene til overlagering må økes i tråd med satsene, slik at ordningen ikke begrenses av for lite bevilgede midler. Videre pekes det på at ordningen i dag kun omfatter vårkorn, og at også høstkornkvantumet også bør være med i beregningsgrunnlaget for ordningen.

Felleskjøpet Agri anbefaler at satsene for lagring av såkorn til beredskap økes med 30 øre per kg til 1,20 kr, og at i det totale volumet for ordningen også inkluderer høstkorn.

6 Forskning

Mål om å øke norskandelen i fôr og mat vil kreve betydelig innsats både innen sortsutvikling, dyrkningssystemer, bedret agronomi og utvikling av prosessteknologi for å øke foredlingen av norske råvarer. Endrede spisevaner må ikke møtes med import, men med utvikling av markedsdrevet tilgang av norsk råvare og norsk foredling.

Det ligger et betydelig potensial langs hele verdikjeden. På åkeren; gjennom å utvikle metoder for økt presisjon, dokumentasjon, kvalitetsutvikling og tilpasset rådgiving. Utvikling av nye plantesorter tilpasset norsk klima og endringer i klima er avgjørende. Sortsutviklingen på bygg har kraftfullt bidratt til at å styrke byggeproduksjonen. Imidlertid henger sortutviklingen på vårhvete og havre etter. Resultatet er at bygg nå utkonkurrerer vårhvete og havre produksjonen. Felleskjøpet Agri vil fremheve betydningen av å styrke insitamentene for sortsutvikling på havre og vårhvete.

Dokumentasjon av råvarenes klimaavtrykk og ernæringsmessige egenskaper er en nødvendighet for å styrke konkurransekraften i et stadig mer krevende forbrukermarked. Det er behov for å bidra til teknologiutvikling og kunnskap i foredlingsindustrien slik at potensialet ved å bruke norske råvarer som dyrkes og kan dyrkes i vårt klima tas ut.

Felleskjøpet Agri vil på den bakgrunn anbefale en økt forskningsinnsats over FFL/JA som prioriterer:

- Satsing på et systematisk FoU arbeid langs hele verdikjeden for å øke andelen av norsk matkorn og proteinvekster
- Jordhelse- og karbonlagring.
- Digitale verktøy for rådgiving og datainnsamling som dokumentere råvarenes miljøavtrykk.
- Fôrutvikling for å heve norskandelen.
- Styrket sortutviklingen av mathvete og havre.

7 Investeringsvirkemidler

Økningen i faste kostnader, avskrivninger og gjeld er som vist over betydelig i kornsektoren. I en periode med relativt lave renter og med økende risiko som følge av klimaendringer og usikre værmønstre, har det vært nødvendig å investere i et operativt driftsapparat som har god kapasitet for å sikre våronn og høsting under relativt korte tidsperioder.

Investeringsvirkemidler bør bidra til at driftsapparat som lager og tørkekapasitet blir prioritert, inkludert enklere tiltak for økt bufferkapasitet. Det er et behov for å øke bufferkapasiteten på gård som følge av økt innhøstingskapasitet og stadig større utfordringer med været i innhøstingsperioden.

8 Økologisk korn

Felleskjøpet Agri vil understreke Norge har gode forutsetninger for å få utviklet fullgode og rasjonelle verdikjeder innen økologisk kraftfôrproduksjon basert på norske ressurser. Tilskudd til frakt av økologisk korn er helt avgjørende for at økologiske kornprodusenter kan få frem sine varer til mottaksanlegg for økologiske varer. Tilskuddet ble ikke blitt justert ved gjennomgangen av fraktordningene for korn og kraftfôr i 2012, og kostnadsveksten har vært betydelig. Dette veltes i dag direkte over på økologisk kraftfôrpris og på generelle økninger på alt kraftfôr. Frakttilskudd for frakt av økologisk korn går rett til bonden. En økning av satsene vil dermed virke gunstig inn på økonomien i økologisk korn.